

тання таких засобів і форм профілактичного впливу, які сприяють формуванню активної діяльності, спрямованої проти звичок і чинників, що викликають відхилення у поведінці підлітків, а також цілеспрямовану роботу з учнівською молоддю, яку відносять до груп ризику.

ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ

Вербицька О.І. (Полтава)

Нова парадигма освіти визначає нові змістовно-ціннісні орієнтири освітнього процесу. В усьому світі завданням навчально-виховної роботи вже є не просто надання людині певної суми знань, а її розвиток, становлення особистості, формування мотивації до самонавчання та його навичок, саморозвитку, само актуалізації. Науковці говорять про те, що на зміну інформаційно-проблемним формам навчання приходять евристична-пошуковий підхід до організації освітньої діяльності. А вся система освіти набуває гуманоцентричної орієнтації не лише у сфері теорії та елітної освіти, а й на рівні масової школи. [3, 54]

Педагогічний професіоналізм, педагогічна компетентність—це категорії, пов'язані з професією вчителя, отже і появу їх можливо розглядати в контексті безперервної педагогічної освіти й педагогічної діяльності, вимог до вчителя і його підготовки.

Поняття „компетентність” у психолого-педагогічній літературі остаточно не визначене і у більшості випадків вживається інтуїтивно. На сьогодні немає однозначного розуміння поняття, структури і видів компетентності (В.О. Кальней, В. Ландшеер, Дж. Рамен, В.І. Бондар, В.І. Маслов, М.Ю. Красовицький, А.П. Тряпціна, І.П. Підласий, С.Е. Шишов, М.А. Чошанов та ін.). Проте більшість дослідників приходять до висновку, що зміст професійної компетентності педагога тієї або іншої спеціальності визначається кваліфікаційною характеристикою. Вона є нормативною моделлю компетентності педагога, відображає науково обґрунтовані професійні знання, уміння і навички. Кваліфікаційна характеристика – це, по суті, узагальнені вимоги до вчителя щодо його теоретичних і практичних знань, умінь і навичок.

У словнику іншомовних слів та словнику-довіднику „Психологія. А-Я” Кордуелла під компетентністю розуміється складна інтегративна якість особистості, що сприяє готовності здійснювати деяку діяльність, причому йдеться не про окремі знання або уміння і навіть не про сукупність окремих видів діяльності, а про властивість, що дає можливість людині здійснювати діяльність цілісно.

Нормативно-правові документи Національна доктрина розвитку освіти, Філософія освіти XXI століття, Концепція 12-річної середньої загальноосвітньої школи та Закон України „Про загальну середню освіту” від 13.05.1999 окреслюють основні вимоги до професіоналізму вчителя, які передбачають:

- забезпечення результативності та якості своєї діяльності;
- гармонізацію науково-предметних і світоглядно-методологічних, дидактичних, психологічних знань;
- оволодіння сучасним інструментарієм вивчення особистості дитини;
- уміння організувати навчальний процес як педагогічну взаємодію, спрямовану на розвиток особистості, її підготовку до вирішення завдань життєтворчості;
- оволодіння культурою і загальнолюдськими цінностями;
- прилучення до перспективних моделей педагогічного досвіду і набуття власного у різноманітній практиці;
- здатність до творчого пошуку, саморозвитку;
- засвоєння та впровадження нових інформаційних технологій;
- конкурентоспроможність на ринку праці;

- високі моральні якості;
- фізичний та психологічний стан здоров'я, що дає можливість виконувати службові обов'язки.

Зміни, що відбуваються як у громадському житті, так і у свідомості людей, сприяють появі в сфері освіти ідей і концепцій, у яких відображається розуміння суті цих змін, зокрема: становлення нової освітньої парадигми, формування нових освітніх цінностей тощо. Ці зміни в освітній практиці торкнулися і змісту професійної компетентності педагога.

Поняття компетентності є набагато ширшим і не розглядається як проста сума „знань – умінь – навичок”, а має дещо інший смисл. Воно містить не тільки когнітивну й операційно-технологічну, а й індивідуально-значущу, креативну й інші складові особистості. Сучасний учитель повинен вміти сам і навчити учнів творчо засвоювати знання, критично осмислювати здобуту інформацію.

Теоретична готовність педагога в структурі його професійної компетентності нерідко розуміється лише як певна сукупність психолого-педагогічних і спеціальних знань. Але набуття знань, як уже відзначалося, не самоціль. Знання, які не використовуються і є безсистемними, залишаються нікому не потрібним надбанням. Тому необхідні певні форми прояву теоретичної готовності. Такою формою є теоретична діяльність, що виявляється в узагальненому вмінні педагогічно мислити або, інакше кажучи, у конструктивних і гностичних уміннях, що належать до групи внутрішніх (ідеальних) умінь.

Сформованість аналітичних умінь – один із критеріїв професійної компетентності педагога. З їх допомогою набуваються знання на практиці. Вони перебувають в основі узагальненого педагогічного мислення, що при вирішенні педагогічного завдання виявляється через такі уміння: розчленовувати педагогічні явища на складові елементи (умови, причини, мотиви, стимули, засоби, форми прояву тощо); осмислювати кожне педагогічне явище у взаємозв'язку з усіма компонентами педагогічного процесу; використовувати на основі психолого-педагогічної теорії ідеї, висновки, закономірності, адекватні логіці аналізованого явища; правильно діагностувати педагогічне явище; виокремлювати основне педагогічне завдання і визначати засоби його оптимального вирішення.

На основі вищезазначеного можна стверджувати, що професійна компетентність є основою майстерності й творчості спеціаліста будь-якої галузі, а особливо педагога.

Література

1. Вакуленко В. М. Сутність і структура педагогічного професіоналізму.— Луганськ: Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля.— 2001.
2. Віаніс-Трохименко К. Б. Компетентний вчитель—запорука реалізації компетентнісного підходу до сучасного освітнього процесу//Управління школою: Науково-методичний журнал.—2006.—№22-24.—С.54-57.
3. Волобуєва Т. Оновлення змісту професійної компетентності педагогічних кадрів//Рідна школа.—2006.—№3.—С.21-23.
4. Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования.—М.—Томск: Изд-во Томского ун-та, 1997.—301 с.

РОЛЬ ТИЖНЯ ВСЕУКРАЇНСЬКИХ І МІЖНАРОДНИХ НАУКОВО-ОСВІТНІХ ПРОЕКТІВ «УКРАЇНА-ЄВРОПА-СВІТ» У ЕКОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ

Вербицький В.В., Надворний В.Г. (Київ)

Щороку вчителі біології, хімії, екології отримують запрошення Міністерства освіти і науки прийняти участь талановитої шкільної молоді у міжнародному конкурсі науково-технічної творчості школярів «Україна-Європа-Світ»,